

ANALIZA ZABEZPIECZENIA RATOWNICZEGO AKWENÓW NA TERENIE OLSZTYNA

Wojciech Wiesner, Bogusław Kowalewski

Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu

STRESZCZENIE

W administracyjnych granicach Olsztyna znajduje się 16 jezior oraz kilkanaście sztucznych obiektów pływackich. Stanowią one atrakcyjne warunki dla rekreacji wodnej i do uprawiania sportów wodnych. Czy jednak są to warunki w pełni bezpieczne?

Celem opracowania jest poznanie uwarunkowań bezpieczeństwa olsztyńskich akwenów pod kątem możliwości uprawiania rekreacji wodnej. W ramach rozwiązania poruszanego problemu dokonano analizy materiałów źródłowych, przeprowadzono badania terenowe a także posłużono się sondażem.

Efektom badań jest opis walorów rekreacyjnych omawianych akwenów, identyfikacja potencjalnych zagrożeń (wewnętrznych i zewnętrznych) oraz ocena zabezpieczenia logistycznego i ratowniczego.

Słowa kluczowe: olsztyńskie akweny, rekreacja nad wodą, ratownictwo wodne.

ARTICLE INFO

PolHypRes 2015 Vol. 52 Issue 3 pp. 59-70

ISSN: 1734-7009 eISSN: 2084-0535

DOI: 10.1515/phr-2015-0017

Strony: 13, rysunki: 1, tabele: 2

page **www of the periodical:** www.phr.net.pl

Typ artykułu: przeglądowy

Termin nadesłania: 25.06.2015r.

Termin zatwierdzenia do druku: 19.09.2015r.

Publisher

Polish Hyperbaric Medicine and Technology Society

WSTĘP

Rok 2012 przyniósł fundamentalne zmiany w systemie bezpieczeństwa nad wodą oraz w strukturze ratownictwa wodnego w Polsce. Spowodowała je Ustawa o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych [1]. Zmiana dokonana ustawą z 2011 roku oraz wprowadzonymi za nią czterema aktami wykonawczymi [2,3,4,5], w sposób strategiczny zmieniła organizację zabezpieczania polskich obszarów wodnych.

Obok Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratowniczego, dotychczasowego monopolisty w tym zakresie, ratownictwem wodnym zajmuje się aktualnie 108 podmiotów posiadających stosowną zgodę Ministra Spraw Wewnętrznych [6]. W porównaniu do stanu sprzed kilku lat, kiedy za bezpieczeństwo na polskich wodach odpowiadał wyłącznie WOPR i kilka lokalnych organizacji, jest to liczba ogromna.

Zdecydowana większość zarejestrowanych podmiotów wywodzi się z WOPR i w dalszym ciągu jest z nim związana. Stanowią one ponad 60% ogółu. Są to lokalne i terenowe jednostki WOPR, a także centrala tego stowarzyszenia. Najwięcej z nich ma swoją siedzibę w województwie mazowieckim – 13. Natomiast najwięcej nowych podmiotów zarejestrowanych jest w województwie łódzkim – 6 [7]. Należy przyjąć, że intencją ustawodawcy było stworzenie rynku usług ratowniczych, a więc ekonomiczne zmniejszenie kosztów funkcjonowania systemu bezpieczeństwa nad wodą.

Naszym zdaniem nadrzędnym celem zmian dokonywanych w obszarze bezpieczeństwa społecznego powinno być jednak zmniejszenie liczby wypadków utonień oraz wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród osób wypoczywających nad wodą. Takie założenie ma także znaczenie aksjologiczne, wyznaczone przez wartość ludzkiego życia.

Czy jednak ograniczenie monopolu WOPR na ratownictwo wodne oraz powstanie nowych podmiotów zajmujących się ratownictwem zwiększyło poziom bezpieczeństwa? Takiej analizy nie przeprowadzono, ani przed wprowadzeniem Ustawy, ani po kilku latach jej funkcjonowania. Sygnalizujemy ten problem, gdyż jest już najwyższy czas, aby zdiagnozować skutki omawianej regulacji prawnej i poddać je dogłębnej analizie. Obiektywne zagrożenia dla kąpiących się i wypoczywających nad wodą pozostają przecież bez zmian.

Minister Spraw Wewnętrznych sprawuje kontrolę nad działalnością poszczególnych podmiotów i ocenia ją pod względem legalności, gospodarności, celowości i rzetelności. Funkcjonowanie nowego systemu wymaga administracyjnego sprawdzania prawidłowości działania podmiotów oraz analiza konsekwencji tych zmian dla powszechnego bezpieczeństwa nad wodą.

W niniejszym doniesieniu poddano analizie aktualny stan bezpieczeństwa na polskich obszarach wodnych. Analizę przeprowadzono na przykładzie Olsztyna, gdyż miasto to jest stolicą regionu szczególnie bogatego w akweny atrakcyjne rekreacyjnie i turystycznie. Łącznie powierzchnia jezior w Olsztynie wynosi około 720 hektarów, co stanowi blisko 10% powierzchni miasta, a w części zachodniej aż 40% powierzchni [8] (Rys. 1).

Według danych Urzędu Miasta Olsztyna [9] w administracyjnych granicach aglomeracji znajduje się bowiem 11 jezior i ponad 200 drobnych zbiorników wodnych, przepływają 3 rzeki oraz wiele sztucznych obiektów pływackich. Stanowią one atrakcyjne warunki dla rekreacji wodnej i do uprawiania sportów wodnych.

Czy po transformacji systemowej i zmianach legislacyjnych akweny olsztyńskie są właściwie i skutecznie zabezpieczone? Czy są to warunki w pełni bezpieczne? Czy rozwijający się rynek usług w zakresie ratownictwa wodnego i bezpieczeństwa nad wodą zmienił realny poziom bezpieczeństwa wypoczywających nad wodą i ich poczucie bezpieczeństwa? Czy nowopowstałe podmioty są w stanie zaoferować wyższą jakość usług, zwłaszcza w dziedzinie edukacyjnej, współdziałania z jednostkami systemu? Czy są w stanie podjąć się stałych dyżurów ratowniczych, itp.? Należy, przede wszystkim, postawić fundamentalne pytanie, czy nowa sytuacja prawna wpłynie na ogólny poziom bezpieczeństwa na polskich wodach i w jaki sposób?

Rys. 1. Rozmieszczenie jezior w Olsztynie (źródło: [10]).

Celem opracowania jest poznanie uwarunkowań bezpieczeństwa olsztyńskich akwenów pod kątem możliwości bezpiecznego uprawiania rekreacji wodnej. W ramach rozwiązania poruszanego problemu dokonano analizy materiałów źródłowych, przeprowadzono badania terenowe, a także posłużono się sondażem. Efektem badań jest opis walorów rekreacyjnych omawianych akwenów, identyfikacja potencjalnych zagrożeń (wewnętrznych i zewnętrznych) oraz ocena zabezpieczenia logistycznego i ratowniczego.

Treść artykułu stanowi kontynuację rozważań i analiz podjętych przez autorów w tym zakresie [7].

CHARAKTERYSTYKA NATURALNYCH OBIEKTÓW WODNYCH OLSZTYNA

Przez Olsztyn przepływają 3 rzeki: Łyna, Wadąg i Kortówka. Natomiast liczbę jezior znajdujących się w granicach administracyjnych miasta, różne źródła wyliczają odmiennie. Wspomniany już program Urzędu Miasta wymienia liczbę 11 jezior, ale już w tabelce charakteryzującej te zbiorniki pod kątem ekologicznym opisuje 13 akwenów [9].

Wikipedia podaje liczbę 15 jezior, w tym 13 o powierzchni powyżej 1 hektara [8]. Jednak na innych swych stronach, pod nazwą *Jeziora w Olsztynie* podaje liczbę 16 jezior [10]. Podobne wyliczenie podaje Bartnikowski [11] stwierdzając, że Olsztyn to miasto szesnastu jezior. Dla pełnego obrazu potencjału wodnego miasta w opracowaniu przyjęliśmy tę ostatnią, najwyższą liczbę (Tab. 1).

Tab. 1.

Zestawienie prezentujące możliwości wykorzystania do kąpieli i rekreacji wodnej 16 olsztyńskich jezior. W rankingu uwzględniono wielkość powierzchni omawianych jezior. Pola zacieniowane wskazują akweny wykorzystywane do kąpieli. Źródło: Opracowanie własne na podstawie [10].

Lp.	Nazwa jeziora	Powierzchnia [ha]	Głębokość maksymalna [m]	Walory rekreacyjne	Wykorzystanie do kąpieli	do
1	Ukiel (Krzywe)	412,0	43,0	+	+	
2	Kortowskie	89,7	17,2	+	+	
3	Track (Trackie)	52,8	4,6	+		żeglarstwo lodowe
4	Skanda	51,5	12,0	+	+	
5	Redykajny	29,9	20,6	+	+	
6	Długie	26,8	17,2	+	+	
7	Sukiel (<i>Prywatne</i>)	20,8	25,0	+		wędkarstwo
8	Tyrsko (Gutkowskie, Zbikowe, Żbik)	18,6	30,6	+	+	
9	Zgniłek	6,0	0,0	-	-	
10	Stary Dwór (Starodworskie)	6,0	23,3	-		wędkarstwo
11	Siginek (Kopytko, Podkówka, Styginek)	6,5	6,0	-		wędkarstwo
12	Czarne	1,3	7,0	-	-	
13	Żbik	1,2	brak danych	-	-	
14	Pereszkowo (Pyszkowo)	1,2	brak danych	-	-	
15	Mummel (Mumel)	0,3	ok. 2,5	-	-	
16	Modrzewiowe	0,2	brak danych	-	-	

Jak widać z powyższych danych, spośród 16 jezior, jakie znajdują się w granicach miasta, tylko 8 nadaje się na cele rekreacyjne, a tylko 6 jezior do kąpieli. Są to: Jezioro Ukiel (Krzywe), Jezioro Kortowskie, Jezioro Skanda, Jezioro Redykajny, Jezioro Długie oraz Jezioro Tyrsko. Nasze ustalenia potwierdza sondaż przeprowadzony w 2015 roku Olsztyński Portal Internetowy [12].

ANALIZA ZABEZPIECZENIA RATOWNICZEGO I LOGISTYCZNEGO NA WYBRANYCH AKWENACH OLSZTYNA

Największym i najpopularniejszym miejscem do kąpielii i rekreacji wodnej jest jezioro Ukiel (Krzywe). Popularne wśród mieszkańców Olsztyna są także kąpieliska nad Skandą, Jeziorem Długimi Kortowskim [13] (Zaręba 2015). Do analizy wybraliśmy kąpieliska na wspomnianych 6 jeziorach [11].

Kąpieliska na Jeziorze Ukiel

Plaża Miejska nad jeziorem Ukiel zyskała status reprezentacyjnego kąpieliska Olsztyna. Aktualna nazwa to Centrum Sportowo-Rekreacyjne Ukiel. Na całość kompleksu składa się 5 obiektów. Wszystkie są strzeżone przez ratowników:

- Kąpielisko "Plaża Miejska Nr 1" jest wyznaczone za pomocą pomostu na stałe zamontowanego do dna jeziora o wymiarach 76×38 m, zabezpieczane jest przez 3 ratowników wodnych w okresie od 1 czerwca do 13 września, w godzinach 10:00-18:00.
- Kąpielisko "Plaża Miejska Nr 2" wyznaczone jest za pomocą pomostów pływających, obszar kąpieliska wynosi 95×25 m, zabezpieczane jest przez 3 ratowników wodnych w okresie od 26 czerwca do 31 sierpnia, w godzinach 10:00-18:00.
- Kąpielisko "Plaża Miejska Nr 3" wyznaczone za pomocą boi pływających, o wymiarach 35×25 m, zabezpieczane jest przez 2 ratowników wodnych w okresie od 26 czerwca do 31 sierpnia, w godzinach 10:00-18:00.
- Kąpielisko "Słoneczna Polana" wyznaczone za pomocą boi, o wymiarach 50×25 m, zabezpieczane jest przez 2 ratowników wodnych w okresie od 26 czerwca do 31 sierpnia, w godzinach 10:00-18:00. Plaża jest czysta, trawiasta, niezbyt zatłoczona, są toalety i boisko do siatkówki, brakuje natomiast punktu gastronomicznego. W pobliżu przystań żeglarska „Słoneczna Polana”.
- "Wodny Plac Zabaw" składa się z około 50 dmuchanych elementów utrzymujących się na powierzchni wody. Konstrukcja złożona jest z torów przeszkód, katapult, huśtawek, trampolin, zjeżdżalni, 6-cio metrowej ścianki wspinaczkowej oraz boiska do gry w siatkówkę. Obszar ten ma wymiary 55×45 m, głębokość ok. 3 m. Całość zakotwiczona jest w odległości około 15-20 m od brzegu. Na powierzchni około 2000 m² jednocześnie może się bawić nawet 200 osób [14]. Plac zabaw strzeżony jest przez 3 ratowników wodnych w okresie od 1 czerwca do 13 września, w godzinach 10:00-18:00, a w weekendy 10:00-20:00.

Zabezpieczenie ratownicze na wszystkich kąpieliskach Jeziora Ukiel w ostatnich latach sprawowało kilka podmiotów. W roku 2012 – Koordynator Terenowy Sp. z o.o.; w roku 2013 – WOPR Województwa Warmińsko-Mazurskiego; w kolejnych latach, ponownie Koordynator Terenowy Sp. z o.o.

Według naszych ustaleń, istnieje bardzo dobra współpraca służb zabezpieczających. Nad bezpieczeństwem wypoczywających czuwają, oprócz ratowników wodnych, następujące służby:

- Policja – dwóch funkcjonariuszy w godz. 10:00-18:00;
- Straż Miejska – stała łączność radiowa z Dyżurnym Miasta;
- Patrol Motorowodny obsługiwany przez WOPR– 2 łodzie po 3 ratowników, w godz. 10:00-18:00, od 15-ego czerwca do końca sierpnia;
- Punkt Medyczny obsługiwany przez jednego Ratownika Medycznego, otwarty w godz. 10:00-18:00, w lipcu i sierpniu;
- Ochrona obiektu – system monitoringu oraz nagłośnienia, od godz. 8:00-20:00 – jeden pracownik, od 20:00-08:00 – dwóch pracowników;
- OSIR – sprzęt motorowodny oraz sprzęt nurkowy.

Mieszkańcy Olsztyna po otwarciu w bieżącym roku Centrum Sportowo-Rekreacyjnego UKIEL, bardzo dobrze wyposażonego w sprzęt w wypożyczalniach, zaplecze sanitarne, atrakcje programowei zabezpieczone ratowniczo i medycznie, gremialnie przyjeżdżają właśnie tutaj. Władze miasta uruchomiły specjalną sezonową linię komunikacji miejskiej autobusowej z największymi osiedlami miasta.

Kąpieliska na Jeziorze Skanda (jedno niestrzeżone)

1. Kąpielisko przy skarpie nad jeziorem Skanda – kilka lat temu było tam wygodne molo i całkiem przyjemne zejście do wody, a nad skarpą zwieszało się drzewo, służące jako huśtawka. Dziś molo już nie ma, drzewo w końcu się złamało, ale woda nadal nie najgorsza. Atutem jest piękna, piaszczysta stroma skarpa (dawne wyrobisko), porośnięta na górze gęstym lasem; wadą – brak ratowników i zaplecza gastronomicznego.
2. Kąpielisko "Skanda" przy ul. Plażowej wyznaczone za pomocą boi pływających, o wymiarach 25×25 m, zabezpieczane jest przez 2 ratowników wodnych w okresie od 26 czerwca do 31 września, w godz. 10:00-18:00. Plaża trawiasta, niewielkie zaplecze gastronomiczne, boisko do siatkówki i wypożyczalnia sprzętu pływającego.

Kąpielisko na Jeziorze Kortowskim (niestrzeżone)

Łagodny spadek dna, szybko nagrzewająca się woda, sporo miejsca do plażowania (trawa), bardzo dobry dojazd, bliskość miasteczka akademickiego (zakupy). Mankament – trochę mętna woda (muliste dno) oraz kolonie letnie, na których potrzeby wydzielono część kąpieliska.

Kąpielisko na Jeziorze Redykajny (niestrzeżone)

Plaża nad jeziorem Redykajny to miejsce dość popularne do kąpieli dla rodzin z dziećmi. Woda czysta, na jeziorze nie ma jednostek pływających, plaża jest zupełnie dzika, bez żadnego zaplecza. Amatorzy pływania korzystają też z oddalonej o jakieś 200 metrów plaży, gdzie jest mniej miejsca do opalania, a dno opada od razu bardzo stromo.

Kąpielisko przy moście nad Jeziorem Długim (niestrzeżone)

Powstało spontanicznie stosunkowo niedawno, po oddaniu do użytku odbudowanego mostu przechodzącego przez jezioro. Stosunkowo mało ludzi, ale też komfort kąpieli i plażowania umiarkowany. Brakuje jakiegokolwiek zaplecza, nawet miejsca na rozłożenie koczków niewiele, bo wokół szumi wysoki las sosnowy, skutecznie zasłaniający słońce.

Kąpieliska na Jeziorze Tyrsko (Żbik) (niestrzeżone)

Jezioro niegdyś słynęło z idealnie czystej wody, dziś jeszcze czyste, ale już z zastrzeżeniami. Dwie, dzikie plaże (bez pomostów i ratownika). Sporo zejść do wody przez wydeptany pas szuwarów.

1. Plaża stosunkowo mało uczęszczana ze względu na utrudniony dojazd. Samochód trzeba pozostawić na pobliskim osiedlu (bez ogólnodostępnego parkingu) i przejść ok. 500 metrów pieszo przez las.
2. Kąpielisko przy hotelu Manor nad jeziorem Tyrsko (Żbik) – to kolejna plaża nad tym jeziorem, byłaby całkiem przyjemna, gdyby nie ten hotel.

W przytaczanych już badaniach Olsztyńskiego Portalu Internetowego ankietowani najczęściej wymieniali Kąpielisko Miejskie nad Jeziorem Ukiel. Zdecydowały możliwości uprawiania rekreacji wodnej na tych akwenach. Pełny zestaw odpowiedzi przedstawia Tab. 2.

Tab. 2.

Zestawienie wyników sondażu Olsztyńskiego Portalu Internetowego. Ranking zawiera jedynie 9 pozycji. Pola zacieniowane wskazują kąpieliska strzeżone przez ratowników. Źródło: Opracowanie własne na podstawie [12].

Lp.	Miejsce	Liczba kąpielisk	Wyniki sondażu [%]
1	Plaża miejska nad Jeziorem Ukiel	3 kąpieliska + wodny plac zabaw	36,62
2	Plaża nad Jeziorem Tyrsko (Żbik)	1	14,46
3	Plaża nad Jeziorem Kortowskim	1	11,08
4	Plaża Słoneczna Polana nad Jeziorem Ukiel	1	8,00
5	Plaża nad Jeziorem Skanda	1	7,69
6	Plaża trawiasta nad Jeziorem Skanda	1	7,69
7	Plaża przy hotelu Manor nad Jeziorem Tyrsko (Żbik)	1	5,54
8	Plaża nad Jeziorem Redykajny	1	4,62
9	Dzikie kąpielisko przy moście nad Jeziorem Długim	1	4,31

Według naszej analizy na olsztyńskich jeziorach wykorzystuje się aktualnie 12 miejsc do kąpieli i pływania. Kąpieliska strzeżone stanowią połowę tej liczby. W sezonie kąpielowym 2015 sanepid zatwierdził wszystkie olsztyńskie kąpieliska strzeżone, a na terenie całego województwa warmińsko-mazurskiego łącznie zatwierdził 12 kąpielisk. Bieżący komunikat dotyczący jakości wody w kąpieliskach na terenie województwa znajduje się na stronie internetowej Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Olsztynie [15].

Wszystkie kąpieliska strzeżone były właściwie zabezpieczone i wyposażone w niezbędny sprzęt ratunkowy zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 27-ego lutego 2012r. w sprawie wymagań dotyczących wyposażenia wyznaczonych obszarów wodnych w sprzęt ratunkowy i pomocniczy, urządzenia sygnalizacyjne i ostrzegawcze oraz sprzęt medyczny, leki i artykuły sanitarne [4]:

- ratownicze łodzie wiosłowe,
- koła ratunkowe,
- liny asekuracyjne na kołowrotku,
- tubę głosową,
- tablicę informacyjną,
- radiostację,

- rzutki ratunkowe,
- lornetki,
- podwyższone stanowiska ratownicze,
- maszt z kompletem flag,
- sprzęt medyczny, leki i artykuły sanitarne.

W sezonie 2015 na kąpieliskach zanotowano 46 zdarzeń, w których ratownicy wodni udzielali pomocy poszkodowanym w wodzie i na łądzie. W sześciu przypadkach pomagano osobom tonącym i podtopionym. Pozostałe zdarzenia miały charakter urazowy: rany i krwawienia (31), złamania, zwichnięcia, stłuczenia (6), użądlenie (1), ból w klatce piersiowej (1) i jedno zaginięcie. Wszystkie wymienione zdarzenia zakończyły się pozytywnym finałem, nie doszło do tragedii [16].

ANALIZA BEZPIECZEŃSTWA W OLSZTYŃSKICH PŁYWALNIACH I PARKACH WODNYCH

Znakomitym uzupełnieniem rekreacyjnych możliwości akwenów otwartych, są obiekty kryte. Jest ich w sumie pięć i tworzą atrakcję dla uprawiania rekreacji wodnej. Należą do nich Aquasfera Galeria Warmińska, Pływalnia Uniwersytecka, kryta pływalnia Mariańska, Pływalnia OSiR, Kryta pływalnia przy Olsztyńskiej Szkole Wyższej [17].

Aquasfera Galeria Warmińska

Wodne Centrum Rekreacyjno-Sportowe Aquasfera od 1 lipca 2014 nazywa się Aquasfera Galeria Warmińska. Jest to pierwsza pływalnia w Polsce posiadająca sponsora tytularnego, który zamian za promocję swojej marki wesprze finansowo utrzymanie basenu. Aquasfera w Olsztynie składa się z części sportowej, rekreacyjnej oraz SPA, zawierającą sauny, centra rehabilitacyjne i fitness.

W części sportowej dominuje basen olimpijski o wymiarach 50×25 metrów z ruchomym dnem od 0 do 2 metrów wraz z widownią na 1 500 miejsc. Ponadto jest basen do rozgrzewki i nauki pływania (25×8,5 m) i dodatkowa widownia z dodatkową trybuną dla zawodników w ilości 146 osób.

Część rekreacyjna posiada basen o zróżnicowanych kształtach, z wieloma atrakcjami - kaskada, zjeżdżalnie, sztuczna rzeka, masaże podwodne, bicze, jacuzzi i brodzik dla dzieci o głębokości od 0,3 do 0,5 metra [18,19].

Jest to obiekt funkcjonujący zgodnie z procedurami wypracowanymi na podstawie audytu przeprowadzonego w 2012 roku [20]. Zabezpieczenie ratownicze realizowali kolejno: Koordynator Terenowy Sp. z o.o. (2012 rok), Jarocki Tomasz Multigrupa (2013 rok) oraz WOPR Województwa Warmińsko-Mazurskiego (lata 2014-2015).

Pomimo, że podmioty się zmieniały, to generalnie bazują na tej samej grupie olsztyńskich ratowników posiadających określone ustawą uprawnienia i doświadczenie ratownicze.

Pływalnia Uniwersytecka

Pływalnia UWM w Olsztynie składa się z basenu sportowego, basenu do nauki pływania, sauny suchej i parowej, kompleksu trzech whirlpooli z natryskami, kompleksu siłowni z salą fitness i części gastronomicznej. Basen sportowy ma wymiary 25×21 m (8 torów) oraz widownię, natomiast basen do nauki pływania – 12,5×6 m i głębokości 0,9 m [21]. Obiekt nie posiada audytu bezpieczeństwa. Zabezpieczenie ratownicze realizuje Koordynator Terenowy Sp. z o.o. (lata 2012-2015).

Na pływalni UWM wśród interwencji ratowniczych w tym roku zanotowano krwotok z nosa, upadek na schodach do jacuzzi (uraz biodra), dwukrotnie utrata przytomności/zasłabnięcie [16].

OSiR – Zespół Krytych Obiektów Sportowych I ul. Głowackiego [22].

W skład obiektu wchodzi dwie kryte pływalnie – basen duży o wymiarach 25×12,5 m oraz basen mały o wymiarach 10×4 m, sala do gier sportowych o wymiarach 30×18 m, sala fitness. Organizowane są zajęcia: nauki pływania dla niemowląt, dzieci, dorosłych, aerobiku, sportów walki, cheerleaders, rehabilitacji i gimnastyki korekcyjnej.

OSiR – Zespół Krytych Obiektów Sportowych II ul. Mariańska

W skład obiektu wchodzi: basen pływacki o wymiarach 25×8 m i sala do gier sportowych o wymiarach 38×20 m. Na pływalniach OSiR przy ul. Głowackiego i ul. Mariańskiej zabezpieczenie ratownicze organizuje bezpośrednio gestor bazy czyli OSiR Olsztyn.

Kryta pływalnia przy Olsztyńskiej Szkole Wyższej

Kryta pływalnia przy OSW posiada basen o wymiarach 25×10,5 m. Może z niego jednocześnie korzystać 30 osób. Oferta zawiera zajęcia nauki i doskonalenia pływania dla dorosłych, aqua aerobik, aqua senior, aqua amazonki. Na terenie obiektu jest również jacuzzi, sauna, siłownia oraz gabinetyz masażem.

Zabezpieczenie ratownicze organizuje bezpośrednio gestor bazy czyli Olsztyńska Szkoła Wyższa.

CHARAKTERYSTYKA PODMIOTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH OBIEKTY WODNE W OLSZTYNIE

We wspomnianej Ustawie o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych już na wstępie określone zostały warunki, które podmiot musi spełnić, by móc podjąć działalność ratowniczą. Zgodę Ministra Spraw Wewnętrznych uzyskuje się w drodze decyzji administracyjnej po wykazaniu w złożonym wniosku następujących informacji:

- nazwa podmiotu, siedziba i adres;
- obszar działania, na którym ma być wykonywane ratownictwo wodne;
- liczba ratowników wodnych oraz posiadane przez nich kwalifikacje przydatne w ratownictwie wodnym;
- wykaz sprzętu specjalistycznego, środków transportu i łączności;
- źródła finansowania planowanej działalności;
- zakres planowanych szkoleń ratowników wodnych i instruktorów;
- wykaz kadry i sprzętu niezbędnego do szkolenia i egzaminowania [1].

Wśród 108 podmiotów uprawnionych do wykonywania ratownictwa wodnego w Polsce [6], na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego zarejestrowano sześć takich podmiotów.

1. Mazurskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, ul. Nadbrzeźna 15, 11-500 Giżycko;
2. **Koordinator Terenowy Sp. z o.o., ul. Żniwna 2a, 10-811 Olsztyn;**
3. **Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe Województwa Warmińsko-Mazurskiego, ul. Polna 16, 10-059 Olsztyn;**
4. Mazurska Służba Ratownicza, Okartowo, 12-250 Orzysz;
5. Ochotnicza Straż Pożarna w Szeligach Jednostka Ratownictwa Wodnego, ul. Kolejowa 10A, 19-300 Ełk;
6. Elbląskie Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, ul. Robotnicza 68, 82-300 Elbląg.

Dla porównania województwa mazowieckie, łódzkie i małopolskie posiadają zarejestrowanych ponad 10 podmiotów każde [7].

W zabezpieczeniu akwenów olsztyńskich konkurują ze sobą tylko dwa spośród wymienionych 6 podmiotów (zaznaczyliśmy je pogrubioną czcionką). WOPR Województwa Warmińsko-Mazurskiego świadczy usługę lokalną, natomiast Koordinator Terenowy Sp. z o.o. działa na terenie całego kraju. W roku 2013 Centrum Rekreacyjno-Sportowe Aquasfera było zabezpieczane przez firmę zewnętrzną z Dolnego Śląska [6].

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Ratownictwo wodne w Polsce weszło w fazę przemian społecznych będących konsekwencją transformacji systemowej lat 80-tych. Możliwość powoływania nowych podmiotów działających w obszarze ratownictwa wodnego i ich dynamiczny rozwój spowodowało powstanie rynku usług ratowniczych.

Publiczni usługodawcy (np. WOPR) w warunkach konkurencji często przegrywają konkursy na świadczenie usług z zakresu ratownictwa. Podmioty niepubliczne są efektywniejsze, gdyż za te same środki są w stanie zaoferować wyższą jakość usług. Wyższa efektywność ekonomiczna obniżając koszty wytwarzania, zwiększa zysk, co z kolei umożliwia inwestowanie albo wzrost indywidualnych wynagrodzeń.

Niższa, odwrotnie, powoduje wzrost cen i spadek wynagrodzeń [23]. W działaniu podmiotów zajmujących się ratownictwem motywy ekonomiczne (zysk) nie mogą jednak dominować nad ideowymi (wartości). Pojawiają się już niepokojące sygnały, że nie wszystkie z nowopowstałych podmiotów należycie wykonują swoje powinności [24]. Są to sygnały ostrzegawcze. U źródeł takich patologii leży motyw bezwzględного generowania korzyści materialnych, za wszelką cenę.

Uważamy bowiem, że nieprzestrzeganie przez niektórych usługodawców norm etycznych wpływa na niską jakość oferowanych usług [25]. Ratowanie człowieka tonącego nie może być sprowadzone wyłącznie do działań komercyjnych i marketingowych [7].

Czy po transformacji systemowej i zmianach legislacyjnych akweny olsztyńskie są właściwie i skutecznie zabezpieczane? Wszystkie kąpieliska i pływalnie na terenie Olsztyna obsługiwane są aktualnie przez dwa lokalne podmioty – miejscowy WOPR i niepubliczną firmę ratowniczą. Usługi ratownicze tych podmiotów wybierane są w trybie przetargów przez poszczególnych gestorów.

Wojewódzkie WOPR gwarantuje zachowanie istniejącego status quo, natomiast firma Koordinator Terenowy Sp. z o.o. współzarządzana jest przez instruktora WOPR, co również nie implikuje zmiany na gorsze.

W obu podmiotach zatrudniani mogą być ci sami, miejscowi ratownicy. Podobnie jest w obiektach zarządzanych przez OSiR, uniwersytet czy OSW. Należy więc uznać, że funkcjonujące na rynku podmioty są w stanie zaoferować, co najmniej tak samo wysoką jakość usług ratowniczych, jak przed reformą.

Analiza przeprowadzona na olsztyńskich akwenach pozwala stwierdzić, że są to warunki w pełni bezpieczne do pływania i kąpiele. Z analizowanych doniesień medialnych wynika, że poczucie bezpieczeństwa osób wypoczywających nad wodą nie jest zaburzone.

Można jedynie wyrażać wątpliwość, czy nowopowstałe podmioty są w stanie podjąć się stałych dyżurów ratowniczych, współdziałania z jednostkami systemu, czy potrafią realizować działania w dziedzinie edukacyjnej, itp.? Na postawione pytania poszukujemy aktualnie odpowiedzi. Uzyskamy ją dopiero po dokonaniu dokładnej kontroli działania podmiotów przez ministra. Analiza tych danych będzie wiarygodna po okresie kilku lat funkcjonowania stanu wprowadzonego Ustawą.

BIBLIOGRAFIA

1. Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych, Dz. U. Nr 208, poz. 1240.
2. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 23 stycznia 2012 r. w sprawie minimalnych wymagań dotyczących liczby ratowników wodnych zapewniających stałą kontrolę wyznaczonego obszaru wodnego, Dz. U. z dnia 27 stycznia 2012 r.
3. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 6 marca 2012 r. w sprawie sposobu oznakowania i zabezpieczania obszarów wodnych oraz wzorów znaków zakazu, nakazu oraz znaków informacyjnych i flag, Dz. U. z dnia 19 marca 2012 r.
4. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 27 lutego 2012 r. w sprawie wymagań dotyczących wyposażenia wyznaczonych obszarów wodnych w sprzęt ratunkowy i pomocniczy, urządzenia sygnalizacyjne i ostrzegawcze oraz sprzęt medyczny, leki i artykuły sanitarne, Dz. U. z dnia 9 marca 2012 r.
5. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 21 czerwca 2012 r. w sprawie szkoleń w ratownictwie wodnym, Dz. U. z dnia 2 lipca 2012 r.
6. *Podmioty uprawnione do wykonywania zadań ratownictwa...* https://www.msw.gov.pl/pl/bezpieczenstwo/nadzor-nad-ratownictwe/10071_podmioty-uprawnione-do-wykonywania-zadan-ratownictwa-gorskiego-i-wodnego.html [cytowano 2015-11-04].
7. Wiesner W., Kowalewski B., Charakterystyka podmiotów odpowiedzialnych za ratownictwo wodne w Polsce; The characteristics of entities responsible for water rescue services in Poland, W: Stan, perspektywy i rozwój ratownictwa, kultury fizycznej i sportu w XXI wieku = State, prospects and development of rescue, physical culture and sports in the XXI century. T.1, Ratownictwo / red. Marek Napierała, Aleksander Skaliy, WSG Bydgoszcz 2015. <https://pl.wikipedia.org/wiki/olsztyn> [cytowano 2015-11-04].
8. Program ochrony środowiska dla miasta Olsztyna na lata 2011–2014 z perspektywą do roku 2018, Olsztyn, 2011, <http://www.olsztyn.eu/fileadmin/dokumenty-strategiczne/zal-do-XVIII-284-151211-program-ochrony-srodowiska.pdf> [cytowano 2015-11-04].
9. https://pl.wikipedia.org/wiki/jeziora_w_olsztynie [cytowano 2015-11-04].
10. Bartnikowski A., Olsztyn miastem 16 jezior, <http://naszawarmia.pl/56973.olsztyn-miastem-16-jezior.html#axzz3qEC1hQcM> [cytowano 2015-11-04].
11. *Które kąpielisko wybrać* <http://olsztyn.wm.pl/292122,ktore-kapielisko-wybrac-i-gdzie-najlepiej-plazowac.html#axzz3psFaMCN3> [cytowano 2015-11-04].
12. Zaręba K., Gdzie kąpać się w Olsztynie? Lista i subiektywny przegląd olsztyńskich plaż <http://olsztyn.wm.pl/289882,gdzie-kapac-sie-w-olsztynie-lista-i-subiektywny-przeglad-olsztyńskich-plaz.html#axzz3qED6KzcQ> [cytowano 2015-11-04].
13. Kamińska I. (2015), Wodny Plac Zabaw na plaży w Olsztynie, <http://www.olsztyn.com.pl/artukul,wodny-plac-zabaw-na-plazy-w-olsztynie,18733.html> [cytowano 2015-11-04].
14. <http://www.wsse.olsztyn.pl> [cytowano 2015-11-04].
15. Dzienniki pracy ratowników na kąpieliskach Jeziora Ukiel i pływalniach, Koordynator Terenowy Sp. z o.o., 2015. <http://infobasen.pl/baseny/olsztyn.html> [cytowano 2015-11-04].
16. <http://www.aquasfera.olsztyn.eu/pl> [cytowano 2015-11-04].
17. <http://www.osir.olsztyn.pl/pl/home-pl-pl/item/410-aquasfera-galeria-warminska> [cytowano 2015-11-04].
18. Audyt bezpieczeństwa dla Wodnego Centrum Rekreacyjno-Sportowego w Olsztynie, opracowany przez zespół pod kierunkiem W. Wiesnera, OSiR Olsztyn, 2012. <http://www.uwm.edu.pl/basen> [cytowano 2015-11-04].
19. <http://www.osir.olsztyn.pl/pl/baseny> [cytowano 2015-11-04].
20. Samuelson P.A., Nordhaus W.D. (2005), *Ekonomia*, PWN, Warszawa.
21. Kleczaj J. (2013), *Prywatyzacja służb ratownictwa wodnego – lepsza jakość czy byle jakość?*, I Kongres Bezpieczeństwa Wodnego w Szczecinie w 2013 roku.
22. Wiesner W. (2015), *Bezpieczeństwo klienta jako istotny atrybut usług rekreacyjnych*, artykuł złożony do druku w Zeszytach Naukowych WSB.

dr hab. Wojciech Wiesner prof. AWF
Akademia Wychowania Fizycznego
we Wrocławiu
al. Ignacego Jana Paderewskiego 35
51-612 Wrocław